

**Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет**

Рада із забезпечення якості вищої освіти

РЕКОМЕНДАЦІЇ

**Ради із забезпечення якості вищої освіти
Сумського державного університету
щодо організації освітньої діяльності
в 2023/2024 навчальному році**

Суми – 2023

ЗМІСТ

1 РЕКОМЕНДАЦІЇ ПРИ РОЗРОБЦІ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ	3
2 ВДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ТА ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ТРАЄКТОРІЇ НАВЧАННЯ	4
3 ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАКТИКООРІЄНТОВАНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	7
4 НАПРЯМИ РОБОТИ ДЛЯ АКТИВІЗАЦІЇ ВИЗНАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМИ ПРОГРАМАМИ.....	7
5 ЗАХОДИ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАННЯ ТА ВИКЛАДАННЯ ЗА ОСВІТНІМИ ПРОГРАМАМИ.....	8
6 ВДОСКОНАЛЕННЯ ОЦІНЮВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ.....	10
7 РОЗВИТОК КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ	12
8 РЕКОМЕНДАЦІЇ ПРИ ПЕРІОДИЧНОМУ МОНІТОРИНГУ ТА ПЕРЕГЛЯДІ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ТА НАВЧАЛЬНИХ ПЛАНІВ	13
9 РОЗШИРЕННЯ ЗВОРОТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ЗІ СТЕЙКХОЛДЕРАМИ.....	14
10 ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПРОЗОРОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	15
11 НАПРЯМИ АНАЛІЗУ ГОТОВНОСТІ КАФЕДР ДО 2023/2024 Н.Р.:.....	15

Для підвищення якості освітньої діяльності Рада із забезпечення якості вищої освіти університету (далі – Рада з якості) Сумського державного університету (далі – СумДУ)

на основі врахування зауважень та рекомендацій за результатами акредитаційної експертизи освітніх програм Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, рішень вченої ради та Ради з якості СумДУ

пропонує інститутам (факультетам), Радам із забезпечення якості вищої освіти структурних підрозділів (далі – Рада з якості структурного підрозділу), кафедрам, робочим проектним групам освітніх програм наступні рекомендації щодо організації освітньої діяльності в новому навчальному році.

1 РЕКОМЕНДАЦІ ПРИ РОЗРОБЦІ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Директорам інститутів, деканам факультетів, завідувачам випускових кафедр, головам рад з якості структурних підрозділів, гарантам освітніх програм (далі – ОП) при започаткуванні нових освітньо-професійних і освітньо-наукових програм:

1) враховувати можливість дотримання критеріїв оцінювання якості ОП, визначених Положенням про акредитацію ОП, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти;

2) для визначення доцільності започаткування нової ОП надавати на ім'я ректора обґрунтування необхідності її запровадження відповідно до шаблону за версією 02, затвердженого наказом ректора від 27.05.2021 № 0556-І. При цьому враховувати:

а) перспективи затребуваності фахівців на ринку праці у майбутньому з огляду на тенденції розвитку суспільства до неоіндустріалізації, впровадження концепції Індустрії 4.0, розвитку ІТ-технологій, вирішення екологічних проблем, що визначить найбільш затребувані професії (фахівці з робототехніки, 3D-друку, цифрового контенту, альтернативної енергетики; інженер-проектувальник різного профілю, біоінженер; проектувальник «розумного середовища»; екоаналітик; розробники технологій блокчейн, віртуальної або доповненої реальності; цифровий лінгвіст; біоінформатик; телехірург; ІТ – лікар; вчитель біології, математики тощо);

б) економічну обґрунтованість впровадження освітньої діяльності за програмою, а саме: прогнозоване збільшення контингенту при наборі за новою програмою не за рахунок перерозподілу наявного контингенту абітурієнтів, а шляхом їх додаткового залучення в конкурентній боротьбі з іншими ЗВО або прийому випускників минулих років тощо;

в) відповідність кадрового складу та матеріально-технічних можливостей кафедри умовам акредитації за відповідною освітньою програмою;

г) необхідність формування привабливого іміджу спеціальностей (перегляду змісту освітніх програм) – «обличчя спеціальностей», зокрема для кожної освітньої програми використовувати відео-ролики «Трушно про мою спеціальність», які підготовлені медіа-центром та амбасадорами; проводити аналіз відповідності програмних компетентностей та програмних результатів навчання компонентам освітньої програми на основі відповідних матриць та робочих програм навчальних дисциплін, та в разі, потреби внести змін до них;

3) у разі попереднього узгодження ректором рішення щодо започаткування нової ОП відповідно до вимог Положення про освітні програми СумДУ, затвердженого наказом ректора СумДУ від 19.01.2021 № 0038-І:

- чітко визначати унікальність ОП та забезпечувати її гармонізацію з місією та стратегією СумДУ;
- розміщувати проєкт ОП у каталозі <https://op.sumdu.edu.ua/> для отримання зауважень та пропозицій від зовнішніх стейкхолдерів через розроблені онлайн канали;
- провести рецензування проєкту ОП та навчального плану зовнішніми стейкхолдерами академічного та професійного середовища;
- забезпечити контроль за належним формуванням документів, що підтверджують залучення стейкхолдерів до обговорення цілей та програмних результатів навчання за ОП для виявлення та врахування їх пропозицій та потреб;
- провести аналіз статистичних даних тенденцій ринку праці, в тому числі його регіонального контексту з оформленням відповідних підтверджувальних документів. З метою врахування регіонального контексту з урахуванням профілю ОП базуватись на потребах Сумської області, визначених у «Стратегії регіонального розвитку Сумської області на 2021-2027 роки» (<https://gue.sm.gov.ua/images/docs/strategiya/2027/Strategiya2027.pdf>), а також потребах забезпечення обороноздатності нашої країни під час війни, за рахунок вирішення проблем підприємств оборонного комплексу регіону;
- провести порівняння змісту ОП з програмами інших закладів вищої освіти (ЗВО) насамперед закордонних, що є лідерами ринку освітніх послуг за цією спеціальністю та зіставлення позицій університету у тематичних та інституційних рейтингових проєктах зі спеціальності, професійного анкетування тощо. Передбачити обов'язкову конкретизацію їх назв, виділення їх сильних сторін, конкурентних переваг, з відповідним документальним оформленням;
- чітко зазначати в ОП, з якими саме ЗВО ведеться співпраця із зазначенням строку дії договору для формування перспектив її розвитку, внутрішньої або міжнародної мобільності, підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу тощо;
- підготувати узагальнену таблицю пропозицій та зауважень стейкхолдерів СумДУ до ОП, що знаходилася на обговоренні за формою, визначеною додатком 1 до Положення про освітні програми вищої освіти Сумського державного університету, затвердженого наказом ректора СумДУ від 19.01.2021 № 0038-І;
- готувати до розгляду радами з якості структурних підрозділів та радою якості СумДУ проєкти опису освітніх (освітньо-професійних, освітньо-наукових) програм та навчальних планів;
- у термін до 31.12.2023 підготувати до розгляду та затвердження вченою радою СумДУ описи освітніх (освітньо-професійних, освітньо-наукових) програм, що запроваджуються у 2024/2025 н.р. році вперше, та відповідні навчальні плани.

2 ВДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ТА ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ТРАЄКТОРІЇ НАВЧАННЯ

Директорам інститутів, деканам факультетів, завідувачам випускових кафедр, головам рад з якості структурних підрозділів, гарантам ОП забезпечити:

- 1) урахування та усунення / розроблення плану заходів щодо усунення недоліків, визначених за результатами акредитації ОП та моніторингу внутрішньою системою забезпечення якості;
- 2) врахування вимог професійних стандартів з опорою на представлені в них формулювання й опис компетентностей, що сприятиме формуванню у здобувачів вищої

освіти тих професійних компетенцій, які дозволяють виконувати передбачені трудові функції;

3) при формуванні комплексу заходів щодо вдосконалення змісту ОП при їх щорічному моніторингу та перегляді забезпечити:

- повну відповідність ОП у всіх складових вимогам стандарту вищої освіти зі спеціальності;
- чітке представлення унікальності ОП у меті, фахових компетентностях, програмних результатах навчання та її реалізації в змісті освітніх компонентів;
- у підрозділі ОП «Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання» належну відповідність між первинними посадами, які може обіймати випускник за ОП, та змістом освітніх компонентів, включених до ОП; відповідність кодів і професій національному класифікатору професій ДК 003:2010 для відповідного рівня вищої освіти;
- оптимальну структурно-логічну схему ОП, що забезпечує узгодження передумов вивчення освітніх компонентів (обов'язкових та фахових вибірових);
- відповідність програмних компетентностей та освітніх компонентів ОП, програмних результатів навчання та освітніх компонентів ОП;
- відповідність назв та змісту освітніх компонентів меті, фокусу освітньої програми та рівню підготовки здобувачів. Усунути дублювання назв та змісту освітніх компонентів на різних рівнях підготовки (бакалавр/магістр/доктор філософії); відкоригувати назви дисциплін, що не відповідають рівню підготовки. Наприклад, для магістерського рівня не є доцільним використання назв типу «Основи...», «Базовий курс...» тощо;
- наявність в обов'язковій частині ОП таких освітніх компонентів, змістовне наповнення яких: формує розуміння предметних областей Цілей сталого розвитку та знання та розуміння їх значення, структури та варіантів використання;
- наявність в обов'язковій частині ОП таких освітніх компонентів, змістовне наповнення, методи навчання та викладання яких розвиває соціальні навички та «ключові компетентності», зокрема ті, що рекомендовані роботодавцями та стосуються впровадження Цілей сталого розвитку (системне та критичне мислення, самосвідомість, комплексне розв'язання проблем; творчість, підприємливість, допитливість та навички навчання, соціальна відповідальність, уміння взаємодіяти з людьми, уміння роботи у міждисциплінарних умовах тощо);
- відповідність графіка навчального процесу встановленим вимогам;
- обґрунтоване планування співвідношення «аудиторна / самостійна робота» в межах окремих дисциплін та розподіл видів навчальних занять з урахуванням змісту та специфіки навчальної дисципліни. При цьому врахувати вимоги до обсягу аудиторного навантаження відповідно до встановлених меж та забезпечити відсутність необґрунтованих розбіжностей в обсязі аудиторного навантаження між окремими видами навчальних дисциплін;
- оптимальний розподіл форм підсумкового контролю за освітніми компонентами з урахуванням стимулюючої ролі підсумкового контролю у формі іспиту;
- оптимальний розподіл курсових робіт, як видів завдань, що забезпечують поглиблену фахову та наукову підготовку з обґрунтуванням їх ролі у формуванні програмних результатів навчання;

4) забезпечувати належну реалізацію права здобувачів вищої освіти на формування індивідуальної освітньої траєкторії:

4.1) для якісної організації вільного вибору навчальних дисциплін з дотриманням вимог та строків, визначених у Положенні про реалізацію права здобувачів вищої освіти на

вибір навчальних дисциплін в СумДУ, введеному в дію наказом ректора від 17.12.2021 № 1372-І:

- проводити широке ознайомлення здобувачів вищої освіти з особливостями освітнього процесу й структури навчальних планів у розрізі обов'язкових дисциплін та вибіркового навчальних дисциплін (далі ВНД);

- проводити інформування здобувачів вищої освіти з порядком, строками та особливостями запису та формування груп для вивчення ВНД;

- організувати залучення здобувачів вищої освіти всіх форм та рівнів навчання до використання особистих кабінетів для ознайомлення з каталогами ВНД та здійснення ними самостійного вибору;

- рекомендувати обирати навчальні дисципліни іншомовної підготовки вільного вибору, спрямовані на розвиток іншомовних компетентностей з урахуванням рівнів мовної підготовки, та відвідувати курси факультативного вивчення англійської мови з метою досягнення рівня володіння іноземною мовою щонайменше на рівні B1 та готовності до складання ЄВІ;

4.2) надавати пропозиції до формування ЗП-Каталогу з дотриманням наступних вимог та строків:

- до 15.11.2023 організувати підготовку та надання пропозицій кафедр щодо включення дисциплін до ЗП-Каталогу на розгляд радам якості структурних підрозділів;

- до 30.11.2023 розглянути радами якості структурних підрозділів та підготувати в сервісі «Каталог навчальних планів» пропозиції щодо включення дисциплін до ЗП-Каталогу;

- передбачити включення ВНД, що забезпечують формування знань, умінь та навичок, необхідних для розуміння сутності, структури та шляхів досягнення Цілей сталого розвитку ООН;

4.3) актуалізувати ВНД циклу професійної підготовки та формувати ПП-Каталоги спеціальностей та ОП з дотриманням наступних вимог та строків:

- до 20.11.2023 після схвалення робочою (ими) проектною (ими) групою (ами) ОП та експертною радою роботодавців обговорити та схвалити радами якості структурних підрозділів пропозиції щодо формування ПП-Каталогів;

- до 30.11.2023 розглянути радами якості структурних підрозділів та підготувати в сервісі «Каталог навчальних планів» ПП-Каталоги спеціальностей та ОП;

- при актуалізації ПП-Каталогів урахувати результати опитування здобувачів вищої освіти щодо організації їх вивчення; дані моніторингу ринку праці, якими виявлено їх невідповідність його потребам, вимоги професійного(их) стандарту(ів) (за наявності); включити ВНД, що спрямовані на реалізацію заявленої в ОП мети та фокусу, та підтверджують її унікальність;

- передбачити включення до ПП-Каталогів рекомендованих відкритих онлайн курсів, в тому числі пов'язаних з досягненням Цілей сталого розвитку, результати вивчення яких можуть бути зараховані відповідно до Порядку визнання у СумДУ результатів неформального та/або інформального навчання здобувачів (наказ ректора від 25.10.22 № 0708-І);

- сформувати пропозиції щодо започаткування сертифікатних програм як вибіркової складової ОП циклу професійної підготовки, зокрема започаткування сертифікатних програм, за результатами опанування яких може присвоюватись професійна кваліфікація;

- перевірити та усунути за наявності ВНД, що тотожні за змістом та назвою, не відповідають предметній сфері ОП, не мають належного кадрового, методичного, інформаційного та матеріально-технічного забезпечення.

5) розширювати можливості здобувачам вищої освіти оволодівати соціальними навичками (soft skills) з використанням різноманітних заходів, в тому числі шляхом залучення практичних психологів університету, представників центру зайнятості (<https://pol.dcz.gov.ua/novyna/trening-z-rozvytku-navychok-soft-skills>) та громадських організацій (<http://surl.li/hijmy>) для проведення тренінгів з розвитку «soft skills».

3 ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАКТИКООРІЄНТОВАНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Директорам інститутів, деканам факультетів, завідувачам випускових кафедр, головам рад якості структурних підрозділів, гарантам ОП організувати роботу щодо посилення практичної підготовки здобувачів вищої освіти, яка дає можливість здобути компетентності, потрібні для подальшої професійної діяльності:

1) провести поглиблений аналіз достатності обсягу практичної підготовки для досягнення заявлених компетентностей та програмних результатів навчання, та в разі потреби, внести зміни в ОП та навчальні плани;

2) розробити та оприлюднити на сайтах кафедр методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти з організації проходження практики та перелік основних баз практики для освітніх програм;

3) розвивати наявні та налагоджувати нові стратегічні партнерства з потенційними роботодавцями;

4) розширювати бази практики з урахуванням розвитку окремих спеціальностей та контингенту здобувачів вищої освіти;

5) сприяти участі здобувачів вищої освіти у програмах стажування за фахом на підприємствах, в організаціях, установах, у тому числі за кордоном;

6) активізувати створення безпосередньо на базі підприємств або за їх сприянням навчальних центрів, філій кафедр тощо з залученням до освітнього процесу представників підприємств-замовників кадрів;

7) залучати госпдоговірні, спонсорські кошти, а також кошти міжнародних грантів та проєктів для подальшого розвитку матеріально-технічної бази та активізації її використання в практико-орієнтованій підготовці.

4 НАПЯМИ РОБОТИ ДЛЯ АКТИВІЗАЦІЇ ВИЗНАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМИ ПРОГРАМАМИ

Директорам інститутів, деканам факультетів, завідувачам кафедр, головам рад якості структурних підрозділів, гарантам ОП здійснювати постійну роботу щодо активізації визнання формальних та неформальних результатів навчання здобувачів вищої освіти, базуючись на нормативній базі СумДУ в цій сфері, передбачивши наступні заходи:

1) розширювати програми внутрішньої та міжнародної академічної мобільності для здобувачів вищої освіти, зокрема:

- використовувати актуальні можливості міжнародних програм (квоти поточних проєктів KA1 програми ЄС Еразмус+, стипендії урядових програм, фондів тощо), а також

пропозиції міжнародних партнерів, у тому числі для здобувачів вищої освіти та НПП, які вимушено перемістились до інших країн;

- відновлювати попередньо узгоджені та започатковувати нові спільні програми віртуальної мобільності з іноземними ЗВО, передусім за технологіями міжнародної віртуальної мобільності;

2) продовжити роботу щодо наповнення системи обліку учасників академічної мобільності у розрізі ОП, формувати резервні списки осіб, які є потенційними учасниками програм академічної мобільності, здійснювати цілеспрямовану роботу з ними та надавати їм відповідну підтримку шляхом організації мовних курсів, консультацій тощо;

3) здійснювати на постійній основі інформування цільових груп щодо можливості реалізації права на академічну мобільність та визнання результатів навчання, зокрема через сайти та соціальні мережі інститутів (факультетів), сервіс «Особистий кабінет», в тому числі систематизувати всі програми академічної мобільності та створити каталоги програм академічної мобільності для здобувачів вищої освіти в кожному інституті (факультеті) з урахуванням специфіки ОП та рівня вищої освіти;

4) розвивати можливості участі іноземних здобувачів вищої освіти в академічній мобільності, процесах інтернаціоналізації (пошук програм для іноземних здобувачів, міжнародні конференції, вчасне інформування щодо можливостей мобільності та інших заходів);

5) вдосконалювати внутрішні механізми планування, визнання та трансферу результатів академічної мобільності, орієнтуватись на спорідненість програм навчання при мобільності здобувачів вищої освіти;

б) активно сприяти визнанню результатів навчання, отриманих в неформальній та / або інформальній освіті, зокрема:

- організувати проведення методичних семінарів на кафедрах щодо використання неформальної та / або інформальної освіти в освітньому процесі;

- організувати на випускових кафедрах формування бази ресурсів неформальної освіти за кожною ОП з відповідним розміщенням інформації на сайті кафедри на сторінці ОП;

- провести аналіз онлайн курсів та проєктів, доступ до яких наданий світовими освітніми онлайн платформами Coursera, Udey та Edx, та сформувати на цій основі перелік курсів, рекомендованих до вивчення;

7) розглянути на засіданнях робочих груп ОП питання щодо розвитку неформальної та / або інформальної освіти в освітньому процесі, зокрема в частині збільшення можливостей неформальної освіти саме за ОП шляхом створення різноманітних заходів, сертифікатних програм, що допоможуть здобувачам поглибити знання у певних сферах.

5 ЗАХОДИ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАННЯ ТА ВИКЛАДАННЯ ЗА ОСВІТНІМИ ПРОГРАМАМИ

Директорам інститутів, деканам факультетів, завідувачам кафедр, головам рад якості структурних підрозділів, гарантам ОП здійснювати постійну роботу щодо впровадження нових організаційно-методичних форм навчального процесу та безперервного удосконалення форм, методів та інструментів навчання та викладання за ОП. У рамках виконання цих завдань:

1) забезпечити для всіх обов'язкових освітніх компонент узгодження з метою та фокусом ОП, цілями навчання, програмними компетентностями й результатами навчання.

При цьому контролювати відповідність методів навчання та викладання програмним результатам навчання, що обґрунтовується у додатку до робочої програми навчальної дисципліни через відповідну матрицю;

2) забезпечити системне вдосконалення та оновлення змісту навчальних дисциплін на основі:

- урахування новітніх наукових досягнень світового рівня у відповідній галузі знань, актуальних кейсів сучасної України та інших країн, що дозволяє якісно підвищити рівень викладання та зацікавленість здобувачів вищої освіти до їх опанування;

- врахування досвіду провідних закордонних ЗВО;

- поєднання результатів наукових досліджень науково-педагогічного персоналу та врахування досвіду практичної діяльності стейкхолдерів, долучених до реалізації ОП;

- врахування потреби з позиції роботодавців посилити набуття соціальних навичок, зокрема ефективної комунікації при вивченні освітніх компонент професійного циклу підготовки;

- включення в робочі програми навчальних дисциплін питань, пов'язаних з досягненням Цілей сталого розвитку, зокрема екологічного спрямування, у тому числі таких, що присвячені зміні клімату (відповідні ризики, боротьба зі зміною клімату, адаптація до кліматичних змін);

- включення в робочі програми навчальних дисциплін питань військово-патріотичної тематики, які змістовно узгоджуються з результатами опанування навчальних дисциплін;

3) постійно поширювати застосування інноваційних методів та технологій навчання шляхом:

- аналізу стану використання інноваційних методів та технологій навчання при реалізації освітніх компонентів (навчальних дисциплін, курсових робіт (проектів), практики, кваліфікаційних робіт) та їх відображення в силабусах;

- активізації використання елементів електронного навчання (онлайн-курси в системах ОСW СумДУ, MIX.СумДУ та ін.), мобільного навчання та інтерактивних форм взаємодії між суб'єктами навчання (в тому числі VR), а також моделей, що застосовують індивідуальний або багаторівневий підхід, стимулюють спільне вирішення завдань, заохочують ініціативу;

4) вдосконалити форми та методи поєднання здобувачами вищої освіти навчання та досліджень, включаючи можливості спільної реалізації з науково-педагогічними працівниками наукових проектів, у т. ч. міжнародних, участі у міжнародних конференціях та спільних публікаціях, командної роботи здобувачів під час виконання курсових робіт (проектів) з перспективою впровадження найкращих результатів як у навчальний процес, так і у промисловість;

5) доводити до відома здобувачів ОП інформацію щодо:

- можливості навчання за індивідуальним навчальним планом з поглибленою науковою складовою. Долучати здобувачів з активною науковою позицією до навчання за індивідуальним навчальним планом з поглибленою науковою складовою;

- роботи наукових гуртків. Долучати здобувачів з активною науковою позицією до участі в їх роботі, що сприятиме формуванню у здобувачів вищої освіти інтересу до творчості, наукової діяльності та поглибленню знань, отриманих під час навчання;

б) вдосконалювати навчально-методичне забезпечення ОП та освітніх компонентів, в тому числі:

- відповідно до вимог нормативної бази СумДУ в сфері розробки, затвердження, відкриття, оприлюднення та реалізації освітніх програм забезпечити обов'язкову наявність

та постійну актуалізацію робочих програм та силабусів навчальних дисциплін; навчально-методичного забезпечення освітніх компонентів згідно з переліком структурних елементів, затвердженого рішенням ради якості структурного підрозділу;

- актуалізацію змісту та наповнення електронного ресурсу, що містить електронні навчально-методичні матеріали дисциплін навчального плану, зокрема в системах ОСW СумДУ, МІХ.СумДУ тощо, та забезпечення доступу до нього здобувачів вищої освіти;

- недопущення використання російськомовного контенту;

7) вдосконалювати інформаційне забезпечення ОП та освітніх компонентів, в тому числі проконтролювати:

- вилучення застарілої та російськомовної літератури і навчально-методичного забезпечення, законодавчої та нормативно-правової бази, ДСТУ, що втратили чинність;

- включення до переліку інформаційних ресурсів освітніх компонентів міжнародних інформаційних ресурсів та баз даних, наукових публікацій / методичних розробок за авторством викладачів; видань англійською мовою;

- охопленість навчальних дисциплін підручниками та розробленими викладачами навчально-методичними матеріалами за видами аудиторних занять та самостійної роботи, визначеними робочою програмою.

8) вдосконалювати матеріально-технічне забезпечення ОП та освітніх компонентів, в тому числі забезпечити:

- відповідність використаних при викладанні навчальної дисципліни інструментів та обладнання предметній області, наведеним в стандарті вищої освіти зі спеціальності, та ОП;

- обов'язкове використання в освітньому процесі найновішого спеціалізованого програмного забезпечення, визначеного стандартом вищої освіти зі спеціальності, а також того, що застосовується на підприємствах та в організаціях реального сектору економіки, в тому числі в міжнародній практиці;

- вивчення можливостей ефективного застосування інноваційних технологій, в т. ч. технологій доповненої та віртуальної реальності VR, AR при реалізації освітніх компонентів та на цій основі розширення практики їх застосування шляхом створення віртуальних лабораторних робіт на основі програмних продуктів (за відповідними ОП);

- розширення можливостей віртуальних лабораторій шляхом створення нових посібників з доповненою реальністю та нових додатків, збільшення сценаріїв у лабораторії віртуальної реальності, збільшення кількості інтерактивних занять, що є актуальним в контексті обмежень під час військового стану;

- налагодження співробітництва з роботодавцями з метою оновлення матеріально-технічного забезпечення ОП насамперед сучасного лабораторного обладнання, навчальних стендів та лабораторій в цілому.

6 ВДОСКОНАЛЕННЯ ОЦІНЮВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Директорам інститутів, деканам факультетів, завідувачам кафедр, головам рад якості структурних підрозділів, гарантам ОП здійснювати постійну роботу щодо вдосконалення поточного, підсумкового оцінювання та атестації здобувачів вищої освіти з дотриманням принципів академічної доброчесності:

1) розробити пропозиції з удосконалення критеріїв оцінювання результатів навчання та розробити рекомендації щодо їх використання для конкретних ОК з

урахуванням профілю та специфіки ОП, усунувши перевантаженість навчального процесу контрольними заходами;

2) сформулювати підходи до оцінювання та чіткі критерії оцінювання всіх видів робіт та підсумкових контрольних заходів, визначених у робочих програмах навчальних дисципліни, та деталізувати їх у відповідних регламентах;

3) при формуванні вимог щодо перескладання чітко визначати, за дотримання яких умов та для яких видів навчальної діяльності та сумативного оцінювання можна допустити перескладання та підвищення оцінки, а за яких – ні;

4) за участі експертних рад роботодавців привести у відповідність змістовну наповненість екзаменаційних завдань очікуванням роботодавців щодо результатів навчання конкурентоспроможного випускника;

5) передбачити можливість залучення до екзаменаційного оцінювання «зовнішніх» екзаменаторів – потенційних роботодавців для забезпечення оцінювання сформованості фахових компетентностей;

6) розробити та оприлюднити на сайтах кафедр методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти з проведення атестаційних заходів як обов'язкових компонентів ОП, що забезпечують здобуття кваліфікаційного рівня та перевірку досягнення ними програмних результатів навчання, передбачених стандартом вищої освіти;

7) забезпечити актуальність вимог (завдань) до атестації здобувачів вищої освіти для об'єктивності оцінювання досягнення випускниками програмних результатів навчання;

8) активізувати роботу щодо розробки тематики кваліфікаційних робіт з урахуванням вимог роботодавців, залучення фахівців-практиків до співкерівництва або консультування здобувачів освітніх ступенів «бакалавр» і «магістр» при виконанні кваліфікаційних робіт організації захисту кваліфікаційних робіт на підприємствах, в установах, організаціях;

9) активізувати роботу щодо покращення якісних характеристик кваліфікаційних робіт (зокрема, виконання робіт на замовлення та впровадження їх результатів в діяльність підприємств / організацій / установ, захист робіт іноземною мовою, виконання робіт із поглибленою науковою складовою з обов'язковістю наявності її для освітньо-наукових програм). Забезпечувати наявність зазначених характеристик кваліфікаційних робіт за всіма ОП;

10) посилити інформування здобувачів вищої освіти, викладачів, керівників курсових робіт (проектів), науково-дослідних робіт (проектів), кваліфікаційних робіт щодо:

- процедури перевірки всіх видів робіт, передбачених ОП та РП, на наявність ознак академічного плагіату відповідно до Порядку перевірки навчальних, кваліфікаційних, навчально-методичних та наукових робіт на наявність ознак академічного плагіату, що є додатком Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин у Сумському державному університету;

- політики щодо використання інструментів штучного інтелекту та використання матеріалів з джерел відкритого доступу при виконанні завдань навчальної дисципліни та написанні курсових робіт (проектів), науково-дослідних робіт (проектів), кваліфікаційних робіт тощо;

11) організувати роботу депозиторів кафедр щодо внесення метаданих та повнотекстових електронних версій кваліфікаційних робіт здобувачів відповідно до порядку і процедури, визначених «Положенням про Інституційний репозитарій eSSUIR Сумського державного університету», та згідно з умовами п.п. 1-3 наказу ректора [Про](#)

[оприлюднення кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти в інституційному репозитарії](#) від 22.03.23 № 0212-I;

12) протягом наступного місяця після проведення атестації (за виключенням канікулярного періоду) проводити аналіз отриманих результатів атестації здобувачів вищої освіти окремо за кожним освітнім ступенем («бакалавр», «магістр») та обговорити їх на засіданнях кафедр, а також розробити плани заходів щодо усунення виявлених недоліків;

13) практикувати проведення лекцій відомих випускників, роботодавців, експертів з тематики переваг чесного навчання для популяризації принципів академічної доброчесності;

14) вживати санкційні заходи до порушників академічної доброчесності та періодично контролювати виконання вимог перевірки кваліфікаційних робіт, щодо дотримання принципів академічної доброчесності та недопущення їх порушення.

7 РОЗВИТОК КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ

Директорам інститутів, деканам факультетів, завідувачам кафедр, гарантам ОП здійснювати постійну роботу щодо покращення кадрового забезпечення освітньої діяльності, зокрема:

1) забезпечувати перегляд та, в разі потреби, оновлення складу груп забезпечення та робочих проектних груп ОП у термін до 01 червня щорічно;

2) забезпечувати перевірку у ЄДЕБО та, за потреби, актуалізацію необхідної інформації щодо кадрового забезпечення освітньої діяльності за ОП, у т.ч. інформації щодо кваліфікації, стажу наукової (науково-педагогічної) роботи, професійної активності, наукової діяльності та обґрунтування відповідності дисциплінам, що викладаються – для робочих проектних груп та щодо всіх освітніх компонент навчального плану у термін до 01 червня щорічно;

3) посилити контроль за академічною та/або професійною кваліфікацією викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, що має відповідати специфіці освітнього компонента та забезпечити на цій основі досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання;

4) здійснювати постійну перевірку та, за потреби, актуалізацію інформації щодо освіти, підвищення кваліфікації, професійної активності та наукової діяльності професорсько-викладацького складу на сайтах кафедр;

5) забезпечити систематичне залучення роботодавців, професіоналів-практиків, фахівців галузі насамперед тих, які не є за сумісництвом викладачами СумДУ, до проведення аудиторних занять на відповідних ОП, окремих лекцій та майстер-класів поза тематичних планів дисциплін ОП, до розробки наукових досліджень, використання наукового та виробничого потенціалу для спільного виконання науково-дослідних робіт;

6) посилити співпрацю з роботодавцями щодо організації проходження стажування науково-педагогічними працівниками на виробництві;

7) залучати закордонних фахівців до викладання дисциплін, участі викладачів кафедр у грантових проєктах та програмах академічної мобільності, пошуку закордонних партнерів та реалізації інших можливостей професійного розвитку викладачів та обміну досвідом науково-практичної діяльності з закордонними фахівцями;

8) системно покращувати методичний рівень викладачів через програми підвищення кваліфікації, семінари, конференції, воркшопи тощо. У планах 2023/2024 н. р. передбачити

поширення кращого досвіду викладачів, які впроваджували змішане навчання та інноваційні методи навчання та викладання;

9) підтримувати на належному рівні мовні компетентності викладачів для якісної реалізації ОП з іноземними здобувачами вищої освіти (наприклад, за рахунок більшої уваги до знання іноземної мови під час конкурсного відбору, контролю викладання в англomовних групах – на рівні кафедр, за результатами опитувань здобувачів, мотиваційних заходів з залучення НПП до підвищення рівня мовних компетентностей, організацію можливостей проходження мовних курсів тощо);

10) забезпечити ефективніше використання наукового та методичного потенціалу викладачів, які вільно володіють англійською мовою, для формування англomовного середовища, навичок роботи з англomовною літературою, а також підвищення рівня мотивації здобувачів вищої освіти до вивчення іноземних мов через розширення практики викладання фахових дисциплін, виконання різних видів самостійної роботи англійською мовою, захистів кваліфікаційних робіт англійською мовою тощо;

11) розглянути можливість викладачам ОП стати експертами Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти для підвищення якості освіти, що в цілому дозволить в майбутньому підвищити ефективність формування нових ОП та модернізації наявних ОП.

8 РЕКОМЕНДАЦІЇ ПРИ ПЕРІОДИЧНОМУ МОНІТОРИНГУ ТА ПЕРЕГЛЯДІ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ТА НАВЧАЛЬНИХ ПЛАНІВ

Директорам інститутів, деканам факультетів, завідувачам кафедр, головам рад якості структурних підрозділів, гарантам ОП при здійсненні щорічного моніторингу та перегляду / модернізації ОП та навчальних планів передбачити реалізацію наступних заходів:

1) залучити експертну раду роботодавців, роботодавців, включених до складу робочої проектної групи, інших представників ринку праці, здобувачів та випускників, передбачивши спільне коригування ОП, матеріалів лекційних та практичних занять, тематики курсових та кваліфікаційних робіт (проектів) тощо;

2) провести експертне оцінювання актуальності змісту та підготовленості випускників до професійної діяльності представниками ринку праці з залученням експертних рад роботодавців;

3) проаналізувати працевлаштування та подальші кадрові траєкторії випускників ОП та, за можливості, порівняти ці показники з показниками випускників аналогічних ОП інших ЗВО;

4) провести порівняння змісту ОП з програмами інших ЗВО насамперед закордонних, що є лідерами ринку освітніх послуг за цією спеціальністю та зіставлення позицій університету у тематичних та інституційних рейтингових проєктах зі спеціальності, професійного анкетування тощо. Передбачити обов'язкову конкретизацію їх назв, виділення сильних сторін, конкурентних переваг, з відповідним документальним оформленням;

5) провести аналіз пропозицій та зауважень внутрішніх стейкхолдерів, зокрема результатів оцінювання здобувачами вищої освіти якості організації освітньої діяльності при вивченні навчальних дисциплін та якості ОП;

б) забезпечити контроль за належним формуванням документів, що підтверджують залучення стейкхолдерів до моніторингу та перегляду ОП для виявлення та врахування їх пропозицій й потреб.

За результатами щорічного моніторингу та перегляду ОП з урахуванням пропозицій та зауважень внутрішніх та зовнішніх стейкхолдерів гарантам ОП: у разі наявності коректив, що призводять до модернізації ОП:

- розмістити проєкт ОП в каталозі <https://op.sumdu.edu.ua/#/> для отримання зауважень та пропозицій від зовнішніх стейкхолдерів через онлайн канали;

- підготувати узагальнену таблицю пропозицій та зауважень стейкхолдерів до ОП, що знаходилася на громадському обговоренні за формою, визначеною Положенням про освітні програми вищої освіти Сумського державного університету, затвердженого наказом ректора СумДУ від 19.01.2021 № 0038-І.

- до 20.12.2023 подати на розгляд ради якості СумДУ описи та навчальні плани за освітніми (освітньо-професійними, освітньо-науковими) програмами, за якими вносяться зміни. Також подаються витяги з протоколів засідання ради якості структурних підрозділів, протоколи засідання експертної ради роботодавців, якими ухвалено запропоновані зміни, та зовнішні рецензії на неї;

- після схвалення змін до ОП радою якості СумДУ до 31.12.2023 підготувати до розгляду та затвердження вченою радою СумДУ скориговані описи освітніх (освітньо-професійних, освітньо-наукових) програм та навчальних планів;

- після затвердження ОП в новій редакції проконтролювати узгодженість методів навчання, викладання та оцінювання за освітніми компонентами результатам навчання за ними та програмними компетентностями та результатами навчання та забезпечити її оприлюднення в каталозі <https://op.sumdu.edu.ua/#/>.

9 РОЗШИРЕННЯ ЗВОРОТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ЗІ СТЕЙКХОЛДЕРАМИ

Директорам інститутів, деканам факультетів, завідувачам кафедр, головам рад якості структурних підрозділів, гарантам ОП:

- 1) залучати роботодавців та фахівців-практиків до освітнього процесу, враховуючи досягнутий рівень, зокрема роботи в експертних радах роботодавців, екзаменаційних комісіях, рецензуванні та керівництві кваліфікаційними роботами здобувачів;

- 2) забезпечити залучення фахівців-практиків до проведення лекційних та практичних занять, проведення щонайменше два рази на семестр гостьових лекцій, майстер-класів, кейсів тощо для кожної освітньої програми; з метою підвищення ефективності – розробити узгоджений з навчальним планом, план-графік залучення гостьових лекторів з тематичними лекціями на 2023-2024 н.р.;

- 3) збільшити кількість навчальних центрів на базі СумДУ із залученням роботодавців та представників бізнесу за фаховим спрямуванням здобувачів та відповідним забезпеченням матеріально-технічної бази;

- 4) активізувати роботу з наповнення та актуалізації баз даних вітчизняних та іноземних роботодавців як основних стейкхолдерів СумДУ для підтримки комунікаційних зв'язків та розширення напрямків співпраці;

- 5) забезпечити подальше налагодження ширшого залучення випускників та їх об'єднань, зокрема Асоціації, до перегляду ОП (у тому числі через соціальні мережі, інші засоби комунікації) для внесення пропозицій щодо її покращення, проведення форумів, семінарів та своєчасним висвітленням інформації про проведені заходи на сайтах інститутів (факультетів) та кафедр;

- 6) на постійній основі здійснювати супроводження сайтів Асоціацій випускників кафедр (спеціальностей) та їх сторінок на сайтах випускових кафедр;

7) забезпечити оновлення складу Експертних рад роботодавців (за потреби) та розміщення актуальної інформації про їхню діяльність (склад ради, план роботи, протоколи засідань, рішення ради тощо) на сайтах інститутів (факультетів) та / або кафедр.

10 ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПРОЗОРОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Директорам інститутів, деканам факультетів, завідувачам кафедр забезпечувати постійну роботу щодо оприлюднення точної та достовірної інформації про освітню діяльність, ОП та освітні компоненти:

1) директорам інститутів, деканам факультетів, завідувачам кафедр:

- на постійній основі проводити аналіз інформаційної прозорості освітньої діяльності (матеріалів, що розміщуються на сайтах кафедр та інститутів / факультетів) у контексті її корисності для майбутніх та теперішніх здобувачів вищої освіти, випускників, інших стейкхолдерів та громадськості з урахуванням вимог наказів ректора «Про організаційне забезпечення та структуру управління контентом web-системи СумДУ» від 11.07.19 № 0530-І та «Про організаційне забезпечення та структуру управління контентом іншомовних версій web-ресурсів СумДУ» від 14.07.21 № 0711-І, а також рекомендацій щодо контенту україномовного контенту вебсайту та іншомовних версій вебсайтів структурних підрозділів СумДУ, затверджених наказом ректора №0711-І від 14.07.21;

- забезпечити виконання наказу ректора «Щодо оприлюднення освітніх програм, їх освітніх компонентів та інформації про дотримання Ліцензійних вимог» № 0239-І від 27.05.22;

2) Завідувачам випускових кафедр:

- контролювати розміщення профілю ОП, за якими провадиться освітня діяльність, в каталозі та наявність на сайтах кафедр гіперпосилань на відповідні розділи каталогу освітніх програм;

- посилити роботу щодо відкритості та прозорості обговорення проєктів ОП засобами вчасного доведення й оприлюднення відповідної актуальної інформації на офіційному веб-сайті СумДУ у відповідному каталозі;

- формувати на сайті кафедри новину про опублікування проєкту ОП в рамках громадського обговорення;

- організувати оприлюднення повної та актуальної інформації про викладачів, каталоги ВНД, освітні компоненти та забезпечувати її оновлення на початку кожного навчального року на сайтах кафедр.

11 НАПРЯМИ АНАЛІЗУ ГОТОВНОСТІ КАФЕДР ДО 2023/2024 Н.Р.:

1. Звітні документи кафедри за 2022/2023 навчальний рік:

- Звіт про роботу кафедри.
- Звіт викладачів кафедри за виконані навчальні доручення.
- Протоколи засідань кафедри.
- Протоколи засідань методичних семінарів.
- Протоколи засідань наукових семінарів.
- Звіт про стан виконання плану підвищення кваліфікації викладачів.

- Звіт про стан виконання плану видання навчально-методичної літератури (при проведенні аналізу стану виконання звернути увагу на видання опорних конспектів лекцій (у т.ч. електронних), наявність електронних матеріалів з дисциплін; стан методичного забезпечення дистанційної форми навчання; стан методичного забезпечення навчання англійською мовою.

- Індивідуальні плани роботи викладачів (у т. ч. сумісників).

2. Планові документи кафедри на 2023/2024 навчальний рік:

- Загальний план роботи кафедри.
- План засідань кафедри.
- План методичних семінарів.
- План наукових семінарів.
- План підвищення кваліфікації викладачів.
- План видання навчально-методичної літератури (при плануванні методичної роботи викладачів: визначати пріоритетність електронних навчально-методичних матеріалів дисциплін, що доступні в онлайн-режимі; врахувати необхідність методичного забезпечення навчання англійською мовою. План випуску друкованих видань затверджувати за умови наявності відповідних матеріалів у доступному для здобувачів вищої освіти електронному вигляді).

- Плановий розподіл навчальних доручень між викладачами кафедри.
- Індивідуальні плани роботи викладачів (у т. ч. сумісників).
- План відкритих занять

3. Наявність інформації для здобувачів вищої освіти, оприлюдненої на сайті кафедри:

- графік консультацій викладачів;
- ПП-каталоги за спеціальністю та освітньої програмою;
- силабуси та регламенти дисциплін.
- вимоги та рекомендації до підготовки курсової роботи (проєкту)), тематика курсових робіт (проєктів); графік виконання курсових робіт;
- основні бази практики та програми практик;
- вимоги та рекомендації до атестації (кваліфікаційного іспиту, кваліфікаційної роботи (проєкту)), тематика кваліфікаційних робіт; графік виконання кваліфікаційних робіт.

4. Обліково-звітна документація:

- протоколи відвідування відкритих занять;
- звіти про роботу екзаменаційних комісій;
- реєстр участі здобувачів у програмах академічної мобільності;
- реєстр визнання результатів в неформальній освіті.

5. Методичне забезпечення освітньої діяльності:

- рішення Ради із забезпечення якості вищої освіти інституту (факультету), за якою закріплено ОП, щодо складу та вимог до навчально-методичного комплексу дисциплін (НМКД), що є обов'язковими до виконання;
- робочі програми навчальних дисциплін та силабуси як їх обов'язкова частина;
- НМКД за обов'язковими та вибірковими дисциплінами ЗП та ПП-Каталогів на наступний навчальний рік.

6. Методичне забезпечення освітніх програм (додатково для випускових кафедр):

- наказ про групу забезпечення освітнього процесу за всіма ОП;
- наказ про робочу проєктну групу за всіма ОП;
- стандарт вищої освіти спеціальності, на основі якого розроблена ОП. За відсутності затверджених у встановленому порядку стандартів вищої освіти розробляється та зберігається тимчасовий стандарт вищої освіти СумДУ;
- ОП, у т. ч. структурно-логічна схема ОП, матриця відповідності програмних компетентностей компонентам ОП, матриця забезпечення програмних результатів навчання відповідними компонентами ОП та відповідні їй навчальні плани;
- програми практик;
- вимоги та рекомендації до атестації (кваліфікаційного іспиту, кваліфікаційної роботи (проєкту)).